

Creu de Salelles

Sant Salvador de Guardiola

Ubicació

Comarca: Bages
Emplaçament Carretera d'Igualada (C-37 Z), al Km. 90
Alçada: 273

Coordenades:

Latitud: 41.70347
Longitud: 1.79496
UTM Est (X): 399739
UTM Nord (Y): 4617555

Classificació

Número de fitxa 08098-85
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Medieval Contemporani
Segle XV-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs National Monument Record – Religiós i/o funerari
inspire:
Observacions protecció: BCIN (BOE 30/03/1963).
Data aprovació: dj., 14/03/1963 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Simbòlic
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Sant Salvador de Guardiola

Fitxes associades:

[Llegenda dels lladregots i la Creu de Salelles](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Descripció

Creu de terme situada al costat de la carretera d'Igualada, a la frontera dels termes municipals de Sant Salvador de Guardiola i Manresa. Consta d'un sòcol de planta circular amb tres graons. Sobre aquest s'assenta la creu formada per una base (de planta quadrada que a la part superior es torna octogonal) més fust i capitell octogonals amb una creu llatina al capdamunt, tot de pedra. Els tres graons de la base són antics, possiblement de la creu gòtica originària, mentre que la columna i creu actuals va ser col·locades l'any 1947, tal com indica una inscripció a la base: "Sta. MISION 9-2-1947". Abans hi havia una creu de ferro. El geobiòleg Pere VILA (2011: 46-48) en una obra de difusió força coneguda que és una autobiografia novel·lada posa aquest lloc com a exemple de creus de terme que es troben en emplaçaments tel·lúrics potents, indicant un encreuament de dos corrents importants que, segons ell, tenen una amplada considerable (de 6,80 i 6,20 m respectivament) i que segueixen les direccions dels dos camins existents.

Història

Tot i que no s'ha trobat esmentada en documents antics, l'historiador manresà Joaquim Sarret i Arbós creu que era una de les fites que separava el terme jurisdiccional del veguer de Manresa respecte al senyor de Salelles, que era el paborde de Manresa. La creu podria indicar també el límit de la quadra autònoma de Salelles. Antigament, El territori de la parròquia de Salelles pertanyia a Manresa per bé que com una quadra autònoma, però entorn del segle XIV l'antic terme de la ciutat va disgregar-se i diferents pobles de la perifèria, com Santpedor o Sant Fruitós de Bages, van esdevenir independents. Probablement aquest va ser el cas també de Salelles, tot i que no està del tot clar si va ser en aquest moment o una mica més endavant; concretament el 1592 quan després del Concili de Trento foren suprimides les canòniques regulars catalanes i la jurisdicció de Salelles va passar a la Corona. Les creus de terme marcaven els nous límits de la ciutat. Així doncs, aquesta creu indicava el límit de la parròquia (abans que al segle XIX fos ampliada) i també del municipi de Salelles, ja com a entitat independent. Entre 1833 i 1840, amb la nova organització municipal, Salelles s'incorporà al municipi de Sant Salvador de Guardiola, però la creu continua sent una fita de l'actual terme municipal. Per aquest indret hi passava el camí ral de Manresa a Igualada, el qual es dirigia vers la sagrera de Salelles, però no sembla que en aquest punt hi hagués cap cruïlla de camins. La creu antiga, possiblement gòtica, es va perdre i només se n'ha conservat el sòcol amb graons. Més tard hi hagué una creu de ferro. SARRET i ARBÓS (1913: 354) fa una interessant descripció de la creu a principis de segle XX: "s'axeca sobre dugues graus, que representen molta antiguitat, al ensemps que la columna y el capitell en el que hi ha esculpides en ses quatre cares les imatges de Sant Sadurní, patró del terme, y les de Sant Maurici, Sant Fruitós y Santa Agnès, patrons de Manresa, rodejades de fullatjes, notablement treballades. La creu devia trencarse a discurs dels anys, y fou substituïda per una de ferro, moderna y molt senzilla". Segons Sarret i Arbós, la columna i el capitell podrien ser obra del segle XV. Sobre la creu de ferro hi ha referida una llegenda, que recull Marià Vallès, sobre uns lladregots que, després d'haver fet un robatori a Salelles, un d'ells es va enfilear a la creu, tot bevent i renegant. La creu va cedir i va caure a terra. Es provocà una tempesta amb trons que s'emportà els lladregots i ningú els tornà a veure. Fins que un matí la gent va veure com n'hi havia un a terra, i la creu quedà sense braços; és per això la creu que hi havia era de ferro. L'any 1947 s'hi van col·locar la columna i la creu actuals, de pedra, tal com es llegeix en una inscripció. Segons la Geobiologia, la majoria de creus de terme són indicadors d'encreuaments d'aigües subterrànies. Aquesta creu apareix esmentada en el relat novel·lat del geobiòleg d'Igualada Pere VILA (2011: 45-48).

Bibliografia

Anònim (1995). Quaderns de la Guíxola, núm. 1 (llegendes). Cercle Cultural La Guíxola, Sant Salvador de Guardiola. Anònim. La Creu de Salellas (díptic). FARGAS MORERA, Fèlix (2012). Salelles, 1000 anys de fets i esforç, treball i creixement de la seva parròquia, p. 119-121. SARRET ARBÓS, Joaquim (1913). "Les creus de pedra del terme de Manresa", Butlletí del Centre excursionista de la Comarca de Bages, núm. 60, 61,62 (març-agost, 1913), p. 354-356. VILA, Pere (2011). El compromiso secreto, p. 41-48.

